

5. LEKCE // DISTANČNÍ VERZE

Pátá lekce představuje výukovou metodu hry, jakožto přirozeného nástroje k získávání nových dovedností a otevírá téma recepce a interpretace uměleckého díla. Tato lekce je pro didaktiku konkrétně estetické výchovy tou nejzásadnější z celého semestru, proto prosím o pozorné nastudování a vypracování povinného úkolu (zadání úkolu naleznete na konci lekce).

VÝUKOVÉ METODY: HRA

Nizozemský historik a přední teoretik konceptu hry Johan Huizinga ve svém stěžejním díle *Homo ludens* (1938) definuje hru jako:

„Hra je svobodné jednání či zaměstnání, které v rámci určitého jasně vymezeného času a prostoru, které se koná podle svobodně přijatých, ale přitom bezpodmínečně závazných pravidel, má svůj cíl samo v sobě a nese s sebou pocit napětí a radosti a zároveň vědomí odlišnosti od všedního života.“ (s. 37)

HRA V DIDAKTICE MÁ:

- energizující a relaxační potenciál
- dynamizovat skupinu/tým/třídu
- motivační potenciál
- sloužit k upevnění látky
- sloužit k získání nových znalostí a dovedností

HRA V DIDAKTICE NEMÁ:

- představovat výplň pro úsporu času či jiné aktivity pedagoga/lektora
- být bezvýznamná „jen tak pro srandu“
- probíhat bez jasně deklarovaných pravidel
- probíhat bez důsledné přípravy
- probíhat bez plné pozornosti pedagoga/lektora

! Když připravujeme hru, musíme vždy myslet na:

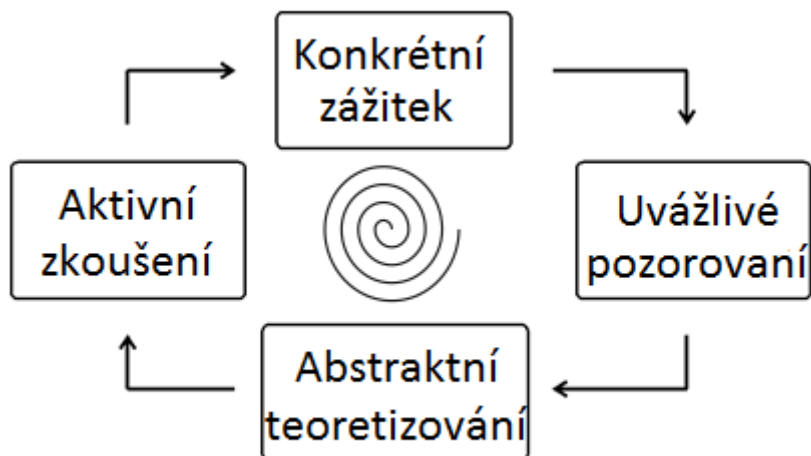
CÍL HRY, SKUPINU, PRO KTEROU HRU VYTVÁŘÍME, ČAS, PRINCIP HRY (JAK TO BUDE FUNGOVAT), PRAVIDLA HRY PRO HRÁČE, MOTIVACE PRO HRÁČE, POMŮCKY, INSTRUKCE PRO HRÁČE, ZKOUŠKA (NANEČISTO PRO NÁS), REFLEXE ZKOUŠKY, HRA SAMOTNÁ, REFLEXE HRY OD HRÁČŮ

Hra jako didaktická metoda vytváří přirozené prostředí pro osvojování a upevňování nových dovedností. Pro člověka je nejpřirozenější forma učení z přímé zkušenosti, prostřednictvím vlastního bezprostředního zážitku.

ZKUŠENOSTÍ UČENÍ DLE DAVIDA A. KOLBA:

Kolbův cyklus zkušenostního učení je označení pro model učení vycházejícího z vlastní zkušenosti (prožitku, zážitku).

„Učení je proces, kde jsou vědomosti vytvářeny skrze zážitky.“ (D. A. Kolb)

Kolb definoval učení jako vývojový proces, v němž jsou znalosti získávány transferem zkušeností. Proces učení je složen ze čtyř komplexit: afektivní (emocionální složka), symbolické (proces myšlení, kognitivní schopnosti), behaviorální (činy) a percepční (vjemy). Z těchto komplexit vychází následující etapy Kolbova cyklu: konkrétní zážitek, reflektující (uvážlivě) pozorování, abstraktní teoretizování a aktivní experimentování.

KONKRÉTNÍ ZÁŽITEK (CONCRETE EXPERIENCE)

„Něco se přihodilo“

V tomto případě jde o získání konkrétního zážitku jedincem, který ho spontánně prožije. Jedná se tedy o fázi, ve které probíhá samotný, nepřenositelný zážitek. Tato fáze se zaměřuje na učební styl prožívání (feeling).

REFLEKTUJÍCÍ POZOROVÁNÍ (OBSERVATING AND REFLECTION)

„Co se stalo?“

Následně je zážitek z předchozí fáze prozkoumáván. Jedinec přemýšlí o významu zážitku a snaží se ho pomocí sebereflexe popsat. Jinými slovy provádí „promýšlející pozorování“. Tato fáze se zaměřuje na učební styl vnímání (watching).

ABSTRAKTNÍ TEORETIZOVÁNÍ (FORMING ABSTRACT CONCEPTS)

„Rozšíření našeho poznání“

Jedinec abstraktně logicky uvažuje a hledá ze svého přemítání logické závěry (generalizuje). Z těchto závěrů vytváří své teorie či doplňuje teorie existující svými novými poznatky. Díky těmto teoriím může v budoucnu změnit své chování při obdobném, či stejném zážitku. Tato fáze se zaměřuje na učební styl myšlení (thinking).

AKTIVNÍ ZKOUŠENÍ (TESTING IN NEW SITUATIONS)

„Poučení ze zkušeností“

Jedinec aktivně zkouší činnost, zprostředkovanou zážitkem. Dochází tedy k nově nabyté praktické zkušenosti, kterou zážitek zprostředkovává. Ta vede k aktivnímu testování a k následnému zlepšení v nadcházejících situacích. Jak již bylo zmíněno, cyklus má spirálovitý průběh, takže na základě tohoto „aktivního zkoušení“ se rozbíhá další učební cyklus. Tato fáze se zaměřuje na učební styl konání (doing).

» Učení ze zkušenosti (zkušenostní učení) D. A. Kolba v nemalé míře navazuje na zásadní dílo amerického pragmatického filozofa 20. století **Johna Deweyho**. John Dewey kladl velký důraz na nabývání zkušeností z praktické činnosti a na aktivní experimentování. Pro naši didaktiku estetické výchovy představuje jeho kniha *Art as experience*, zásadní dílo, které přináší podnětný konstruktivistický přístup k uvažování o vztahu umění a člověka. Doporučuji!

!Tip na knihu:

DEWEY, John. Art as experience. Penguin Books, 2005.

RECEPCE A INTERPRETACE UMĚLECKÉHO DÍLA

V esteticko-výchovné oblasti ať už ve formě vyučovacího předmětu (estetická výchova, výtvarná výchova, hudební výchova, dějiny umění) nebo ve formě přímého zprostředkování uměleckých děl (galerijní a muzejní animace a edukace) představuje práce s uměleckých dílem (výtvarné umění, film, divadlo, hudba, nová média) základ naší didaktiky. Recepce uměleckého díla a možnosti jeho interpretace, představují klíčové téma!

INTERPRETACE UMĚLECKÉHO DÍLA

- cílem interpretace je v estetické výchově hledání, poznávání a porovnávání více významů díla
- interpretace je pro nás určitou výpovědí o zážitku – prožití uměleckého díla
- neexistuje jedna jediná správná interpretace (pravda)
- v estetické výchově musíme jít po myšlence, významu, problému ne po nápodobě! („...a teď si něco podobného zkusíme namalovat.“ Nikdy, k tomu se nechceme ani přiblížit!)

DRUHY INTERPRETACE:

Jazyková (slovní výpověď o zážitku)

Metajazyková (materiálová interpretace/výpověď, expresivní, praktická výpověď)

Kombinace obou výše

»JAZYKOVÁ INTERPRETACE

1. **Popis díla** (relevantní informace, autor, doba vzniku, název díla, viditelný popis díla, technika, materiál, co je zobrazeno)
2. **Analýza díla** (rozbor principů užitých v díle, měřítko, vyváženost, harmonie, barevnost, kompozice, komplexita, vztah linií a barev, proporce a jejich vzájemné vztahy)
3. **Interpretace díla** (hledání významů díla, subjektivní výklad díla, emoce, nálady,

- symboly, příběhy, ideje., konflikty.)
4. **Reflexe díla** (zasazení díla do širšího kontextu v souladu s dosaženými znalostmi, úsudek o díle)

Umění dívat se na umění:

Koncentrace a skutečné „dívání se“ na umělecké dílo, je nesamozřejmá a (zvláště pro neklidné duše) nelehká disciplína. Důležité je vydržet a jít za první dojem, první pohled. Nechat dostatek prostoru. Donutit se setrvat, a teprve **tam začíná estetická výchova!** Porozumění obsahu a významu díla se může odehrávat na mnoha rovinách, přirozeného, konvenčního, vnitřního nebo intuitivního chápání... a je doprovázeno řadou otázek. Z jaké strany se do díla dostat? Jak ho dekodovat? Jak ho dekonstruovat? V jakém kontextu ho vykládat? Jak mu rozumět? A musíme mu vždy rozumět?

»EXPRESIVNÍ INTERPRETACE

- tvorba v materiálu, materiálové vyjádření vybraného problému/tématu/otázky/příběhu díla
- tvůrčí aktivita, která nabízí expresivní vyjádření, zhodnocení, vyložení díla (nikoliv povrchní napodobování díla!)

DOMÁCÍ ÚKOL

Vyberte si jedno umělecké dílo 20. století (obraz) a vymyslete a popište 3 aktivity, pomocí kterých se pokusíte žákům/divákům toto dílo přiblížit/zprostředkovat.

Před popisem samotných aktivit definujte téma (cíl), které aktivitou chcete sdělit/otevřít, Co chcete divákům zprostředkovat? V jakém kontextu vybrané dílo sledujete? Jaké podpůrné materiály připojujete (hudba, text, obraz, video,...) a proč?

1. AKTIVITA

Formulujte 5 vhodných otázek (jazyková interpretace)

2. AKTIVITA

Navrhněte tvorbu v materiálu (materiálová interpretace)

3. AKTIVITA

Zahrňte hru/akci/hudbu/dramatickou výchovu. (expresivní interpretace)

VYPRACOVANÝ ÚKOL NAHRAJTE DO PŘÍSLUŠNÉ ODEVZDÁVARNY – DOMÁCÍ ÚKOL K LEKCI Č. 5 - DO 3. 1. 2022